

REDACȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

Nr. de Duminică pe
an fl. 2.—

Prin Remisiune și strămutate:
pe an 40 franci.

Manuscrisuri nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

INSERȚIUNILE:

de 1 fir garmonid: prima dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

IMPERATEASA A MURIT.

Intreagă ființa, până la cele mai ne-
vizibile și nepătrunse fire ale corpului
și sufletului ne este așa cu desăvârșire
sguduită, în cât nici nu ne dăm seamă,
cum mâna are încă atâtă putere de a
manui condeiul.

Stăm sub impresia unei lovituri așa
de neașteptate, așa de înspăimântătoare
prin bestialitatea ei, în cât eri seară,
Sâmbătă, auzind ori cetind prima știre
despre îngrozitoarea întâmplare, nici
n'am voit să credem cătăva vreme în
verșitate ei. Ear' numai după-ce alte
depeși confirmau nemăsurata nenorocire
și jale de nestins, care se abătă cu pu-
terea unei catastrofe asupra iubitelui și
prea de tot mult încercatului Monarch
al nostru, asupra Casei domnitoare,
și a tuturor popoarelor acestei mon-
arhii, numai după-ce earăși și earăși
noue știri veniau cu câte-un amănunt
sguduitor despre cele petrecute, numai
atunci am început a crede și a vedea
toată urgia și străjnicia sorții nepătrunse.

Ear' azi, Duminică dimineața, când
ne se impune datorința nebiruit de tristă,
negrăit de dureroasă, de a da, prin
vorba scrisă, expresie stării noastre su-
fletești, mâna cea slabă și paralizată de
lovitura încremenitoare se împotrivesc
datorinței, ne refuză serviciul.

Ba nu! să nu aruncăm vina pe ea,
sărmana! Nu ea, biata mână, un membru
al corpului, se împotrivesc din propriul
ei înbold, ci simte, își dă prea bine
seamă, că poruncitorul ei, sufletul
însuși, e prea doborât, încă prea slab
și prea neputincios încă de a avea tăria
îndestulătoare pentru a-și da expresie,
așa cum trebuie și se cere, jalei și du-
rerii, a cărei prada este.

Așa e de apăsătoare greutatea neîn-
durată a nenorocirii, în cât, ori-cât am
căuta cuvintele cele mai potrivite de ex-
presive pentru a o învedera, a o su-
grăvi și înfășura în întreagă firea ei
tragică în toate privințele, din toate
punctele de vedere și pentru toate ur-
mările ei eventuale, nu găsim și ear'
nu găsim, în nici un tesaur de limbă
al nici unui popor acele potrivite cu-
vinte și expresiuni.

D'apoi în primul rînd ne lipsește chiar
vorba prin care am puté caracteriza în-
săși întâmplarea cea sguduitoare de suflet.

Legea sau legile omenești n'au ex-
presie mai veștejitoare pentru fapta
anarchistului italian decât vorba „**crimă**“
cu diferite expresiuni ori circumscrip-
țiuni atenuatoare ori agrăvitoare ale ei.
Dar' vorba asta, **crimă**, este prea slabă,
prea domoală, departe neîndestulătoare
pentru a caracteriza pornirea animalică
a ucigașului, al cărui nume nici nu
voim să-l pronunțăm încă în acest mo-
ment și la acest loc.

Gralul omenesc, neîntrebuințat în
legi, încă n'are vorba în destul de jig-
nitoare pentru a exprima gradul de în-
dubitocire a ucigașului.

Chiar și vorba lui Zola: „**La bête
humaine**“, „**Omni-bestia**“, încă ne
pare slabă pentru a caracteriza fapta omului
degenerat, faptuitorul nespusei nenorociri.

Renunțăm deci la a găsi acest cu-
vint potrivit; poate alții vor fi mai fe-
riciți, ori nefericiți de a-l găsi.

Și earăși ne oprim locului, earăși
stăm cu ochii pironiți în departe, earăși
ne refuză mâna slujba, căci nu putem
găsi în departarea cea vecinică, în ne-
antul nepătruns, nici în cerul cel atât
de dumnezeiesc albastru, nu putem găsi
un punct fix, la care să acățăm firul gân-
dirii asupra sorții omului, cel mare și cel
mic, fericit și nefericit după judecata ome-
nească, asupra nepătrunselor taine ale
Providenței, ale acestei Ființe eterne,
față cu rînduilele căreia omul trebuie
să-și recunoască, în fiecare clipă a
vieții, absoluta sa neputință, ca a unui
verne mititel. . .

Femeia din cele mai nobile câte au
vîsut veacul nostru; **Mama** cea mai
duioasă ce se poate închipui; **Soția** mo-
del departe strălucitor al credinței, de-
votamentului și al celorlalte virtuți, ce
împodobesc consoarta bărbatului, **Im-
perateasa-Regină** în sensul cel mai
adevărat și sublim al cuvintului; **Ființa**
atât de gingașă în toate pornirile inimii
și ale sufletului său, încât par'că îi era
teamă, că nici în gând să nu facă rău
oamenilor, și de aceea trăind decenii
întregi departe de frământările lor de tot
egoistice; — ear' mai presus de toate a-
ceste însușiri înălțătoare **Mama cea
nefericită**, care prin pierderea unicului
său fiu era pe toată viața rănită și nu
mai puté găsi mângâiere; — a expiat

de mâna și pumnalul făpturii scăzute
la cea de pe urmă treaptă a degradării,
degenerării ce se poate închipui.

O jale nespuse! O durere negrăită!
O soarte nemiloasă și neîndurată!

Și mângâierea? Da, mângâierea!

Popoarele, compuse din milioanele de
ființe, aruncate în mod așa nemilostiv și
neîndurat în durere nespuse și jele ne-
grăită, se vor mângâia ele între ele
cum vor putea, resfrângându-se ambele
simțeminte zdrobitoare asupra patruzeci-
și-trei milioane de înși.

Dar' ce va face, **Soțul, Tata,
Impăratul-rege, Capul Casei dom-
nitoare?**

Unde va găsi mângâierea Domnitorul
cel bun, blând și îngăduitor și totuși
așa de mult încercat?

Spuneți, grațiți, dați sfat cu toții!
Voi mari și mici, bogăți și săraci, feri-
ciți și nefericiți, **apăsători de popoa-
re și voi popoarele apăsătoare;**
voi din palaturile mândre ca și voi din
colibele scunde ascunse prin văile mun-
ților, toți se alergați, fiecare cum poate,
prin viu graiu, ori prin scris; în gân-
duri și suspinuri, — puneți-vă laolaltă și
trimiteți-I, mult încercatului Domnitor cele
mai frumoase și mai duioase mângâieri
ale Voastre.

Cu toții să venim!

Să nu fie deosebire de vederi poli-
tice ori naționale; să uităm pentru
moment nedreptățile și fărâdelegile de
cari suntem mereu părtași tocmai din
causa, că prea iubim pe Domnitor, că
prea de tot i-suntem credincioși.

Dați expresie fiecare și cu toții du-
rerii negrăite și jelei nestins e.

Mângâiați, voi popoarele, pe **Domnito-
rul nostru nefericit, pe soțul și tatăl ne-
mângâiat, pe omul cel atât de greu încercat**

Ear' noi aici, cei de la modestul
nostru lăcaș, din coliba muncii și lucrării
noastre zilnice, ne permitem a-Ți trimite,
iubite Impărate-Rege, o singură singu-
rică vorbă de mângâiere:

Privește în fața Restiguitului;
adâncește - Te în durerile su-
ferite de El, poartă e rucea
încercării ce Ți-a rînduit-o. Atot-
puternicul cu resignarea fii veșcă
în nepătrunsele Lui sfaturi.

Moartea Impărătesei.

Impărăteasa-regină a fost omorâtă de către un om bestial, care a înfipt pumnalul în cea mai nevinovată ființă, ce a șezut cândva pe tronul unei țări!

Un om de nimica din acea pătură, carea alcătuiește gozul societății omenesti, o bestie în formă de om a fost acela, care a înfipt pumnalul în nobila inimă a Impărătesei Elisaveta, sdruncinând inimile tuturor și umplând de jale pe milioanele de cetățeni ai Austro-Ungariei.

Dăm mai la vale dureroasele știri, pe cari firul electric le-a împrăștiat în toată lumea, ca întreagă să se consterneze la auzul unei fapte atât de bestiale, cum e aceea pe care a săvârșit-o acea ființă, carea nu mai e om, ci carne cu ochi.

Amănuntele omorului

Cea dintâi telegramă aducătoare a tristei știri s'a dat din Geneva și e de următorul cuprins: „In privire Impărătesei-Regine un tânăr a săvârșit un atentat. Impărăteasa-regină a murit.

A doua știre a sosit tot din Geneva. În ea se spune, că Impărăteasa-Regină Sâmbătă după amezai a părăsit otelul Boau-Rivage. Pe drum, un străin s'a aruncat asupra ei și a străpuns-o. Impărăteasa a căzut jos, la pământ, dar' s'a sculat și a mers la debarcader, acolo a căzut din nou, însă din nou s'a ridicat. Căpitanul corăbiei nu a voit să pornească, dar' cei din nemijlocita apropiere a Impărătesei au cerut să pornească. În urma acestei dorințe corabia a pornit. Pe corabia Impărăteasa și-a pierdut conștiința și nu și-a mai revenit în fire. Corabia s'a întors apoi și s'a dus în port, de unde au dus-o napoi în otel. Atentatorul a fost prins. E un Italian cu numele *Lucheni* și nu mai încapă în doială că e *anarchist*.

O altă telegramă dată din Geneva aduce amănuntele următoare:

Geneva, Sept. 10. Atentatul a fost săvârșit în apropierea monumentului prințului Carol de Braunschweig și într' debarcaderul de lângă hotelul Beau-Rivage și Quai Montblanc. Atentatorul, care era însoțit de un bătrân cu barba albă, a venit față în față cu Impărăteasa-Regină și deodată s'a aruncat asupra ei și i-a făcut o străpungere puternică. Majestatea Sa cu sprijinul unei dame de curte și cu cel al unor călători s'a sculat în picioare și s'a dus la corabie. Într'acestea atentatorul a fost prins. Ajungând pe corabie starea Impărătesei s'a întors înspre mai rău și și-a pierdut conștiința. Căpitanul esita să pornească corabia. Deodată înflorați au observat, că Impărăteasa nu-și mai revine în fire. Damele cari o însoțeau și grijau, au băgat de seamă, că pe haină e o mică pată de sânge. După asta corabia s'a întors și a fost legată, la țermure. Pe Majestatea Sa au dus-o apoi la hotelul Beau-Rivage. Ea a fost dusă pe un pat făcut în grabă din pânză de-a ventrelor. Medicii Golax și Mayer dimpreună cu un preot au sărit în ajutor. Ei au făcut tot ce li-a stat în putință, ca să mântuiască viața Impărătesei, dar' ori-ce osteneală a fost zadarnică. După amiază la oarele 3 Majestatea Sa a murit.

Cercetarea medicilor judecătorei a dat la iveală, că atentatorul a săvârșit criminala-i faptă cu un pumnal în forma pilei de ascuțit ferestreul și că pumnalul avea trei tășuri și în vîrf era cât se poate de ascuțit. După săvîrșirea atentatului bestialul atentator a luat-o la fugă prin Rue des Alpes către Place des Alpes, unde avea de gând să se a-cundă și să se pitule. Dar' doi birjari, cu numele Victor Vuillemin și Ludovic Chamartin, cari staționau lângă țerm și cari vecheră atentatul, l'au prins și l'au predat marinariului Albert Siaux și gendarmului Kaiser, cari l'au dus apoi la cea mai apropiată secție a poliției. Atentatorul nu s'a opus și cânta când mergea, zicând între altele și următoarele:

— Așa cred, că-m nimerit bine. Străpungerea a fost mortala.

La secție a mărturisit, că e *anarchist fără ocupație* și nu împotriva muncitorilor, ci în a bogătanilor se năpustește. După acestea l'au dus la palatul justiției, unde a fost interogată de către judele investigatoru Lechet, față fiind și 3 membri ai guvernului militar, procurorul-suprem și un comisar de poliție. Aici a spus că nu pricepe franțuzește și a denegat orice răspuns. La el au aflat un bilet militar din care reiese că s'a născut la Paris în 21 April 1873, e de origine din Parma și răspunde la numele de *Luigi Lucheni*.

Geneva Sept. 10. După ascultarea atentatorului comisia cercetătoare s'a dus îndată la locul crimei. Înaintea otelului Beau-Rivage, unde se adunase o mulțime colosală, a trebuit, ca poliția să susțină ordinea. Locul crimei precum și stradele învecinate au fost căutate de către gendarmi, pentru-că să afle unele, cu care atentatorul a săvârșit omorul, ear' poliția a început o cercetare minuțioasă, ca să afle nu cumva *Lucheni* a avut și alți tovarăși. Un marinar a spus, că în săptămâna trecută a observat pe 3 oameni, cari erau tot în urma Impărătesei-Regine, carea făcuse niște cumpărături din unele prăvălii.

Căpeteniile cantonului s'au adunat la sfat și au hotărît, că pe casa orașului să se pună steag cernit și să meargă în corpore la hotelul Beau-Rivage, ca să-și exprime condolențele. Agitația populației crește din ce în ce. Localurile publice au fost închise în semn de jale.

Atentatorul la sfîrșitul interogatorului a spus, că a venit la Geneva cu gândul să omoare un personaj de poziție înaltă. La început s'a gândit la prințul de Orleans, dar' din unele motive, pe cari nu a voit să le destăinuască, nu și-a putut duce planul în deplinire. Numai mai târziu a aflat, că Majestatea Sa Impărăteasa va trece prin Geneva.

Noue amănunte.

Înaintea hotelului Beau-Rivage e liniște. Înaintea porții stau doi geandarmi, cari fac paza. Comunicația pe dinaintea hotelului e oprită.

Cadavrul Impărătesei e așezat pe un pat simplu de hotel, care e păzit de două călugărițe, cufundate în rugăciune. La locul unde s'a săvârșit atentatul deasemenea pazește un geandarm.

Ultimele cuvinte ale Impărătesei.

Într'o telegramă dată din Geneva ieri, Duminecă, la 12 oare 20 minute, se spun următoarele amănunte despre ultimele cuvinte ce le-a rostit Impărăteasa:

Dama de curte înspăimântată de străpungerea omoritorului, s'a întors către Impărăteasa și cu vocea tremurătoare a întrebat-o: „Ne rentoarce la hotel Majestate?”

Impărăteasa, a cărei față deodată a devenit palidă, i-a făcut semn, că nu, și a zis:

„Nu! Nu! Numă'n piept m'a lovit. Probabil, că-a voit să-mi fure numai orologiul!”

Portarul hotelului, care din depărtare încă a văzut ce s'a întimplat, s'a grăbit către Impărăteasa, întrebându-o, s'a întimplat ceva Majestate?

Majestatea Sa, cu o stăpânire de sine vrednică de admirat a răspuns numai atâtă:

— Mulțumesc! Nimic! Nimic!

Și cu aceasta s'a dus în corabie cu pașii legănăți, Dama de Curte a sărit în ajutorul Impărătesei, dar' slăbuțele mâni n'au putut să zădărnicească căderea Impărătesei.

Impărăteasa a căzut și cînd și-a pierdut conștiința. Ca ceara i-s'a făcut față. Căpitanul marinar deodată a sărit în ajutor, a ridicat-o și a dus-o în brațe până în cabină. Acolo a tăiat cu briceagul pieptul hainei precum și corsetul, și numai atunci au văzut rana cea sângerândă.

Cinismul omoritorului.

Atunci căad pe atentator l'au predat procuraturii, cu un cinism ne mai pomenit a rostit către pîzitori următoarele cuvinte:

„Dacă fiecare anarchist astfel și-ar face datorința precum eu mi-am făcut-o, atunci societatea de acum în curînd ar peri!”

Atentatorul *Lucheni* a destăinuit cu ocazia interogatorului, că din luna lui Mai începînd a lucrat în Lausanne și deoare-ce a venit în Geneva, pentru-că așa a cugetat, că va afla aici pe prințul de Orleans, care a fost plecat deja la Evien, unde s'a dus și el, dar' nu l'a aflat. S'a întors apoi la Geneva, unde a aflat că Impărăteasa Elisaveta petrece acolo. Peste tot locul a urmărit-o, cunoscînd-o încă din Budapesta, cu vre-o câțiva ani înainte. Încă de Vineri, înainte de amezai a grijit să nu i scape dinaintea ochilor, dar' nu i s'a dat prilej potrivit, ca să-și săvîrșească bestiala faptă. În sfîrșit Sâmbătă de dimineață s'a pus la pîndă în apropierea hotelului Beau-Rivage. Cu puțin după oarele 12 și jumătate a observat, că un servitor al Impărătesei a ieșit din hotel și s'a dus la debarcaderul dela Quai—Mont—Blanc. Din aceasta *Lucheni* a dedus, că Impărăteasa va face o excursiune pe lac și s'a postat lângă hotelul de la Paix. Pumnalul îl avea ascuns în busunar. După vre-o câteva minute a sosit Impărăteasa, dînd prilej anarchista să ca să-și satisfacă pofta. El a lucrat dimpreună cu alți italieni la edificiul unei poste și de treisprezece ani profesază principiile anarchiste. El a venit în Evieția cu gândul, ca să omoare pe Enrie, principele de Orleans, căci știa, că după legile Elveției nu-l pot judeca la moarte.

Primele știri în Viena.

Primul raport oficial despre groaznica tragedie a sosit la ministrul-president *Thun*, care tocmai presida un consiliu de ministri.

Efectul știrii a fost înflorătoriu. *Thun* a plecat imediat la Schönbrunn, ca să raporteze M. Sale. În același timp plecase la Schönbrunn și contele *Goluchovsky*, care primise telegramă șifrată de la consulul austriac din Genf (Geneva).

Impresiunea ce a făcut asupra M. Sale raportul sfetnicilor săi, nu se poate descrie. Cuprins de adîncă durere a rostit următoarele cuvinte:

„Aceste sînt cele mai amare clipite ale vieții mele!”

După altă versiune M. Sa ar fi exclamat: „Dumnezeule! Nici de aceasta corcare nu m'ai putut cruța?!”

— apoi după câteva clipite a zis: „Acum totul s'a sfîrșit! (Jetzt ist Alles aus!)”

S'a retras apoi în cabinetul său de lucru, unde timp cam de douăzeci minute nu a primit pe nimenea.

Pe la șase oare a sosit în Burg arhiducele *Francisc Ferdinand*, pe care M. Sa l'a primit imediat. Întîlnirea a fost foarte dureroasă. Cu un țipet de durere s'au îmbrățișat și șau plîns ambii, fără a pute rosti un cuvînt măcar. Numai după lung timp s'au putut reculege.

Au sosit apoi ceilalți arhiduci și în urma lor toți ministrii comuni și austriaci, spre a exprima M. Sale condolențele.

Tata și fiica.

Scena cea mai mișcătoare, mai dureroasă, a fost însă întîlnirea M. Sale cu fiicăsa iubită, arhiduceasa *Maria Valeria*, măritată după arhiducele *Francisc Salvator*. La vestea despre înflorătoarea moarte a mamei sale, arhiduceasa a venit din Walsee la Schönbrunn la tatăl ei, — ca să-l consoleze, ori ca să fie consolată? Care din ei doi ar fi avut oare mai mare lipsă de consolare?!

Se scrie, că aprcape un ceas întreg au stat îmbrățișați plîngînd ambii cu amar și neputînd rosti nici un cuvînt. M. Sa ținea trîns la pept pe fiicăsa și plîngea.

Efectul știrii în Viena.

Cam pe la șase oare s'a răspîndit în Viena știrea despre atentat și despre moartea reginei. Toți erau consternați, nu le venia să creadă, că s'a putut afla și o astfel de fiară în chip omenesc, care să ridice mîna ucigașă asupra bunei regine, carea nimînu nu a greșit nimic, ci mînată de amarul multelor nenorociri ce i-au sdruncinat inima, căuta liniște și alinarea durerilor sale mari, singură singurică, însoțită

numai de damele ei de curte și de imensa-i durere suifetească.

Tuturor li-se părea de necrezut faptul și toți se întrebau:

— Ce a greșit aceasta femeie martiră mișeiilor?

În roată ar trebui frînt ucigașul! — exclamau oamenii, ear' alții dădeau expresiune compătîmirei lor prin cuvintele:

— Sîracul bătrînul împărat, și această lovitură trebi să o îndure! Ce jubileu! Grosav!

Îndată după răspîndirea știrii s'au sistat reprezentațiunile de pe la teatre și orfeuri, cum și musica în localurile publice.

Ziarele toate au sces edițiuni separate, încadrate în negru; pe edificiile publice și private s'au arborat flamuri de doliu; ear' publicul undola pe stade, căutînd să afle știri mai detaiate. Mai ales în jurul palatului împărătesc se adunase o imensă mulțime de public, așteptînd în liniște sosirea știrilor mai noue.

Mare mișcare s'a produs în public, cînd împăratul, însoțit de contele Paar, a sosit de la Schönbrunn în Burg. Tăcut, privind dureros asupra publicului, s'a dat jos din trăsură, ear' publicul în completă tăcere l'privia, dînd semne de omagii și condolență numai prin descoperirea capetelor și prin revențioasă înclinare.

Consiliu de curte.

După sosirea tuturor arhiducilor M. Sa a ținut consiliu familiar, la care au luat parte și ministrii *Goluchovsky* și *Thun*, spre a lua dispozițiunile de lipsă în privința înmormîntărei. Conform dispozițiunilor de pînă acum M. Sa nu va merge la Genf, ci în locul dînsului vor merge ceilalți membri ai casei împărătești. Cadavrul M. Sale reginei va fi transportat la Viena azi cîm mîne.

Efectul știrii în Budapesta.

În de seară a sosit știrea și în Budapesta producînd mare consternațiune în toată straturile societății. Mai mult însă a consternat pe politicianii unguri, pe cari știrea i-a ajuns ca un trăsnet din senin.

Perderei mari ce o îndurără ungurii, mai nimerit a dat expresiune *Desider Szilágyi*, presidentul dietei, care totdeauna 'și cumpenește bine ceea ce zice, și ale cărui cuvinte sunt primite ca un oracul, chiar și din partea opoziționalilor.

Se spune în ziarele magiare, că lui *Szilágyi* i-a dus știrea un jurnalist. La primirea știrii *Szilágyi* a exclamat:

— Végo Magyarországnak! (S'a sfîrșit cu Ungaria!)

Adevărul e, că regina a fost mare păcătoare a ungurilor și mult, foarte mult au să-i mulțamească Ungurii. —

A și manifestat capitala Ungariei în mod imosant doliul pentru tragica trecere din viață a nenorocitei regine. Toate localurile publice au sistat musica și petrecerile șgomotoase; pe toate edificiile publice și aproape pe toate cele private falsăie flamura de doliu; bărbații poartă pe pălărie flor negru; damele poartă toilette negre, ori cernite, și la brîncă flor de doliu.

Dieta, atât camera deputaților, cât și camera magnaților, a ținut Duminecă înainte de amiază ședințe extraordinare. În camera deputaților toți deputații s'au prezentat în negru, au ascultat în tăcere și stînd în picioare pîtrunzătoriu panegiric al presidentului *Szilágyi* și apoi, în semn de doliu, a decis, ca membrii dietei să poarte doliu trei-zeci de zile, dieta să nu țină ședințe pînă a treia zi după înmormîntarea reginei, ear' memoria reginei să fie înarticulată în lege.

Încă înainte de începerea ședinței știrii universitară s'a prezentat în corpore în fața palatului dietei, fiind îmbrăcată în negru și avînd în fruntea conductului ștandardul universității acoperit cu vîl negru. Aci în fața dietei a stat tinerimea universitară pînă la șapte întei.

Atentatul și străinătatea

Știrea despre criminala faptă a și mai criminalului atentator a produs mare consternație și în străinătate. Din toate orașele mai de frunte europene sosesc necontenit telegrame de condolență la adresa ministerului de externe și a mareșalului de curte.

După-cum spune o telegramă din Roma, regele Umberto va cere estradarea ucigașului, fiind el sudit italian, ca să poată fi judecat după legile italiene, cari admit pedeapsa cu moarte.

Atentatul și Românii.

Popor dinastic par excellence și în totdeauna sincer părtaș la bucuriile și durerile Monarhului său, poporul român de sub sceptrul M. Sale, mult cercatului nostru împărat și Rege, a fost cumplit zguduit de tragedia știrea.

Sentimentele poporului român, credem că sunt fidel interpretate în primul nostru număr, ear' cât pentru semnele vădite ale durerii și jerei ce și el o simte împreună cu bunul nostru Domnitoriu, amintim aici, îndată după confirmarea știrea, pe cartea română din loc, pe seminarul teologic-pedagogic, pe edificiul alumnului, pe școlile de sub jurisdicțiunea bisericească și pe florat flămură neagră; de asemenea și pe casele privaților.

Credem și suntem convinși chiar, că tot astfel se va fi purces și în provincie.

Atentatul și biserica ortodoxă

Preasfinția Sa dl episcop Meșianu, îndată după primirea știrea a trimis cerculariu preoților din diecesă, demandându-le, ca în ziua înmormântării M. Sale reginei, care lăsa va notifica ulterior, să celebreze în toate bisericile din diecesă parastas, după ceea toți să se întrunească în școală, unde președintele să explice elevilor cazul dureros, prezentându-le, că cine și ce a fost răposata pentru popoarele țării noastre: o mamă bună și milostivă.

Totodată Preasfinția Sa a făcut întrebare telegrafică la Esc. Sa metropolitul Miron în privința unei adrese omagiale de condolență la numele bisericești ortodoxe române.

Răspunsul încă n'a sosit.

Dimisiunea regelui.

O știre de grave urmări pentru tronul monarhia se lansează din Budapesta. Se vorbește anume, că în sosirea în Budapesta a știrea despre catastrofa din Geneva, deputați guvernamentali de foarte distinsă poziție au dat destăinuire informațiilor lor, că adecă împăratul-rege Francisc I. nu mult timp va domni.

M. Sa se ocupa deja de mai mult timp cu ideea de a renunța la tron în favorul presumpțivului moștenitor Francisc Ferdinand. Voi să aștepți numai trecerea zilei de 2 Decembrie, ziua jubileului de 50 ani de urcarea Sa pe tron. Acum poate și acest termen îi va fi prea lung pentru încercatului Monarh.

Astfelii dau știrea zărele din Budapesta.

Inmormântarea.

Referitor la inmormântare se comunică următoarele:

Vienna Sept. 11. După dispozițiile ce s'au luat până acum inmormântarea se va face pe 17 ale lunii acesteia. Autoritățile elvețiene au pus la dispoziție Curții trenuri adecăte și separate. După cadavrul împăratului va merge o deputație de la Curte să conducă unii archiduce.

Vienna 11 Sep. Cadavrul va fi așezat pe un sicriu în Viena și va sta acolo două zile. Inmormântarea negreșit se va face Sămbătă. la 13, d-ru Paltau, prorectorul Universității, și profesorul Niederhofer se vor duce la Geneva, ca să înbalsameze cadavrul împăratului.

După cum se vorbește, la inmormântare va lua parte și regele Italia Umberto și împăratul Germaniei Wilhelms și.

are și puteți

Date din viața Impărătesei.

Impărăteasa Austriei, Regina Boemiei și a Ungariei *Elisaveta, Amalia, Eugenia*, s'a născut în 24 Decembrie 1837 în Possenhofen din Bavaria. Părinții ei au fost principele bavarez Maximilian și principesa Ludovica. Ea a fost a doua fată a familiei princiare a lui Maximilian, anii copilăriei i-a petrecut în mijlocul familiei lângă părinți, departe de sgomotul Curții și de aci se explică simplitatea care i-a fost totdeauna partea. Încă nu implinise vârsta de 16 ani, când s'a fidațat cu împăratul Francisc Iosif I. Fidațarea s'a săvârșit în Ischl la 18 August 1853, ear' căsătoria s'a făcut la 24 Aprilie 1854 în capitala imperiului austriac.

Tinera domnițoară încă dela prima înfățișare a câștigat inima popoarelor, cărora avea să le fie împărăteasă. Statura înaltă, ființa-i atrăgătoare, și mai ales bunătatea inimii ce o caracteriza, încă dela început au contribuit, ca popoarele Austriei s'o iubească și s'o stimeze mai mult ca pe o împărăteasă.

A avut patru copii: *Sofia, Gizela, Rudolf și Maria Valeia*.

Bucuria în traiul vieții împărătesei în curând a trebuit să facă loc tristeții, căci flica cea mai mare, archiducesa Sofia, a murit în etate de doi ani. În urma acestei nenorociri sănătatea i-s'a zdruncinat și a fost silită, să-și caute adăpost, departe de sgomotul capitalei, pe insula *Madeira*.

În 8 Iunie 1867 s'a încoronat de regină a Ungariei.

Într-o atît de îndurată a trebuit, ca să mai supoarte încă o durere din cele mai chinătoare. Durere provenită prin moartea unicului fecior, a moștenitorului de tron, Rudolf, moarte urmată la 30 Ianuarie 1889.

De atunci încoace a făcut continue călătorii pentru ca să facă să-și uite durerile. În amintirea fiului ei iubit a zidit un strălucit palat *Achilleion* pe insula Corfu. I-a dat numirea aceasta fiind-că și pe eroul Grecilor încă l'a răpit soartea de la sinul mamei sale în cea mai bărbătească etate.

La anul 1894 în luna lui Ianuarie a cercetat *Madeira* din nou, ear' în luna lui Martie s'a dus la *Capt-St-Martin*, unde a petrecut vre-o câteva săptămâni.

De aici a vroit să vină la Covasna din Ardeal, dar' nu s'a găsit nici o casă mai de dai Doamne. În care să poată locui împărăteasa. Pataki Jozsef din Cluj, care era proprietarul unei vile mai bune, a fost așa de mărginit și de Ungur, în cât nu se învoise, ca să se facă vilei reparații și renovări. Astfel împărăteasa nu a mers la Covasna, pe a cărei primărie cade toată batjocura.

După expoziția millenară pe care a părăsit-o înainte de timpul prefapt, cât eră să o cerceteze, starea sănătății i-a devenit tot mai rea, așa că cu privilegiul vizitei împăratului Germaniei și a Regelui României nu și-a putut ocupa locul și poziția ce i-se cuvenea și cu amândouă ocaziunile a fost substituită de către archiducesa *Maria*. De atunci încoace călătoriile Maieștății Sale au fost tot mai dese. În anul acesta cătră sfârșitul lunii lui Maiu s'a dus la *Kissingen*, de aici în *Nauheim*, de unde a plecat apoi la Geneva, orașul, căruia i-a fost dat, ca în sinul său să se săvârșească cea mai criminală faptă.

„CONCURS“

de

Istorie națională.

Cetitorii cunoscători de firea limbii românești să nu creadă că în titlul acesta, reprodus după „Tribuna“ — „concurs“ în loc de: „curs“ de istorie națională — ar fi greșală de tipar. Este chiar concursul Asociațiunii transilvane „pentru o scriere despre un subiect de istorie națională, ori de natură înrudită“.

Scrietoriul acestor rînduri nu putea recunoaște o stare de concurs adecă faliment de istorie națională urmat din „stagnarea constantă ce arată de un lung șir de ani acest ram al literaturii române din patrie“, — cătră vreme istoria națională are reprezentanți ca: dl Hașdeu, Onciul, D. A. Xenopol, Tocilescu și alții. De aceea am combătut în adunarea Asociațiunii de la Beiuș publicarea „concursului“ de istorie națională.

„Tribuna“ din Sibiu a ținut să releveze

în deosebi discușiunile urmate în jurul acestei chestiuni. Ea scrie:

„Dl V. Mangra se ridică și prin câteva cuvinte face opoziție (un glumeț zicea că „face substantive“) propunerii atât de folositoare. Dnsul opinează, că mai înainte să se culeagă materialul istoric, documentele, apoi numai să se scrie tractate istorice“.

Dar' dl Iosif Vulcan combate vederile dlui Mangra ca greșite“.

Ear' dl Dr. E. Dăianu expune, că nu cu colecțiuni de documente se promovează cultura națională, lucru ce dorește „Asociațiunea“ — ci prin tractate, care pe baza documentelor să ne arete firul dezvoltării din trecut și să ne dea îndrumări între actualele stări“.

Sunt mulțumitor „Tribunei“ că mi a dat prilej ca să revin asupra temei interesante. constatând și eu, că la sfârșitul discușiunilor, am găsit de bine a-mi retrage contra propunerii Dl Dr. Dăianu însă își dă prea mare importanță în „Tribuna“ dacă din această retragere concludem, că făcusem propunerea numai din spirit de opoziție contra persoanei sale.

Luat în înțelesul de premiu pentru cea mai bună scriere despre un subiect de istorie națională, mai ales avem dreptul și datorința de a combate publicarea unei concurs vag și nedefinit al comitetului. Asociațiunea trebuia să știe, și să fixeze ea subiectul și estensiunea scrierii, precum se urmează la toate societățile literare în astfel de casuri.

Dar' apoi, văzând că în raportul comitetului central despre „producțiunea noastră literară“ sunt înregistrate ca „produse literare“ cărți de „ABC“ *Exerciții de stil* pentru învățarea limbii maghiare; *Curs practic de aritmetică* pentru școlile populare; programe școlare, etc. — voiu spune ceea ce am răzăcut în adunarea dela Beiuș: comitetul asociațiunii, astfel cum este el alcătuit, nu ne dă garanție pentru valoarea literară a unei scrieri supuse exclusiv judecării și apretierii sale, și, mai ales, că o lucrare de cuprins istoric nu va fi dominată de direcția și ideile lui Hunfalvy, ca primul volum al „Enciclopediei române“.

Eu am fost și rămân de părerea, că cel mai bun și folositor lucru care l'ar pute săvârșă asociațiunea transilvană, pentru dezvoltarea literaturii istorice, este încurajarea cercetărilor istorice, cum am zis: adunarea materialului, a documentelor pentru istoria națională. Arhivele din patrie — încă nu sunt exploatate; ba, chiar pe la bisericile săsești se găsesc, ici coala, documente și manuscrise vechi de valoare neprețuită pentru istoria și literatura națională, din care mare parte se prăpădesc în lipsa oamenilor chemați a se ocupa de colectarea și mântuirea lor de perire.

Dacă asociațiunea are bani, destineze-i spre scopul acesta, care fără jertfe materiale nu poate fi atins. Istoria ca și poezia își are maieștrii sei, cari nu se nasc în fiecare zi. Și dacă literatura istorică dincoace de Carpați arată stagnare de un șir lung de ani, aceasta este din pricina că nu avem istorici. Când li vom ave, ei vor scrie istorie ca Șincai, Petru Maior, Papiu Ilarian, G. Barițiu, și fără publicare de „concurs“.

Dar' ce vorbesc eu de Șincai, care atâția ani purtase în desagi bogata colecție de documente pentru istoria neamului românesc, *Cronica Românilor*, când d. Dr. Dăianu zice hotărât că „nu prin colecțiuni de documente să promovează cultura națională“.

Timpul mai apropiat însă va arăta că vederile mele, dezvoltate în adunarea asociațiunii, nu erau greșite, ci greșite sunt ale comitetului și greșită este acum hotărârea asociațiunii, care dacă nu se poate avânta la publicarea de studii sau cercetări științifice în ramul literaturii istorice, trebuia să țină cont de trebuințele reale ale poporului, dându-i scrieri populare din ramul industriei, economiei, agriculturii, și pentru astfel de scrieri să publice premii, căci poporul cere pâine.

V. Mangra.

NOUTAȚI

Arad, 9 Septembrie n. 1898.

Metropolitul Miron — bolnav. Escelența Sa metropolitul *Miron Romanul* se află de câteva zile greu bolnav.

Secretariul consistoriului archidiecezan din Sibiu prin o notă publicată în „Telegraful Roman“ aduce la cunoștința credincioșilor, că până la sperata însănătoșare Escelența Sa dorește să fie cruțat de orice vizite și corespondențe private și oficiale.

*

Strossmayer bolnav. Marele vlădică al Croaților a căzut deodată greu bolnav, chiar nu mult după-ce s'a reîntors de la scaldă *Rohic*, în Stiria. Foile croate, fără deosebire de partid, cu multă îngrijire așteaptă știrile din Djakovar.

*

De la gimnasiul din Blaj. Luni în săptămâna trecută s'a început la gimnasiul gr. cat. român din Blaj anul școlastic 1898—9. Pe anul școlar curent s'au înmatriculat la acest gimnasiu 447 elevi, dintră cari pentru clasa I. 96 inși (clasă paralelă), pentru cl. II 67, cl. III 61, cl. IV 63, cl. V. 62, cl. VI. 38, cl. VII 26 și cl. VIII 34. — Dintră acești 447 gimnasiști ai Blajului 122 sunt susceptuți în internatul Vancean de băeți.

Tot-atunci s'a început anul școlar și la preparandie, la școala normală și la cea de fete. La preparandie s'au înscris 130 elevi.

*

O alegere de model. În 29 August a. c. s'a ținut alegerea de medic cercual al Ciacovei cu comunele *Ciacova, Ghilad și Petroman*. Sub toate raporturile alegerea a fost de model. Actul a alegere l'a condus protopretorul *Györi Imre*, un corb alb întră semenii sei negri, în spiritul celui mai veritabil constituționalism, fără a esercia cea mai neînsemnată presiune; dovedind membrii români ai reprezentanțelor susnamitelor trei comune cea mai deplină conștiință a datorinței lor.

Dintre 9 medici competenți la acest post (1 român, 1 neamț și 7 jidovi) toți puși în candidație, medicul Dr. Enea Nicola a întrunit majoritatea absolută de 46 voturi, față de 21 voturi date de nemți și un ungur D-rului neamț, și de 5 voturi date de doi jidovi, doi nemți și un ungur unui medic jidov. În numărul voturilor întrunite de Dr. Nicola se cuprind și 4 voturi date de reprezentanții *Serbi* și 1 vot dat de un ungur. Dorim ani mulți d-rului Nicola și mai dorim, ca faptele să-l vâdească vrednic de încrederea pusă în trînsul.

Un reprezentant

*

A apărut „Țara de sus și țara de jos în principatele române“ studiu de geografie istorică de *Septimiu Sever Secula*, licențiat în istorie și filosofie. Ediția a II-a din această broșură a apărut la București în tipografia „Voința Națională“ și costă 30 bani.

Mulțumită publică.

Mult ași dori să exprim în parte mulțumita mea fiecărui dintre numeroșii amici și cunoscuți, cari din incidentul încetării din viață a mult regretatului și neuitatului meu fiu, prin condolența lor au cercat a alina durerea mea; neputându-o însă face, ti rog să binevoiască a primi pe aceasta cale cele mai călduroase ale mele mulțumite.

Arad, luna Septembrie 1898.

văd. *Francisca Sterca Șulufiu*
născ. *Tobiașiu*.

Editor: Aurel Popovici-Barciann.
Redactor responsabil Ioan Russu Șiriani.

Bibliografie.

„Gramatica Română“ pentru învățământul secundar de Ioan Petran, profesor. Partea I. Sintaxa. Arad. Editura autorului. Se poate căpăta și la administrația „Tribuna Poporului.“

„Manual complet de Agricultură rațională.“ de Dr. George Maior, profesor de agricultură la școala centrală de agricultură dela Ferăstrău și la Seminarul Nifon Mitropolitul, pentru usul școalelor speciale secundare și superioare de agricultură, Seminarii, școale normale, studii particulare și de consultat pentru agricultorii practici.

Cartea a fost aprobată de Ministeriul Agriculturii, Comerțului, Industriei și Domeniilor, și subvenționată de Asociațiunea transilvană pentru literatură română și cultura poporului român din Sibiu. de Reuniunea agricolă a comitatului Făgăraș și numeroase alte societăți științifice și economice.

Lucrarea cuprinde 4 părți:

Partea I. *Agrologia* sau agricultura generală — 33 coale de tipărit având 217 figuri intercalate în text. Costă 5 coroane sau 7 lei.

Partea II. *Fitotehnia* sau cultura specială a plantelor, dimpreună cu Fânatele și pășunile — 38 coale de tipărit cu 202 figuri în text, costă 10 lei sau 8 coroane.

Partea a III. *Zootehnia* sau cultura vitelor, dimpreună cu nutrițiunea vitelor, industria lăptăriilor și cunoașterea lânii, peste 30 coale de tipărit, cu vr'o 200 figuri în text, diferite rase și specii de vite domestice copiate după natură, (Se află sub tipărit și va apăre până la finele anului) costă 10 lei sau 8 coroane.

Partea a IV. *Economia rurală* (va apăre mai târziu).

Cartea este în 4 volume mari deosebite, formând însă un singur tot și cuprinzând tot ceea ce privește agricultura, atât din punct de vedere științific, cât și practic, este scrisă într'un limbaj ușor, popular, cu terminii culeși din însuși graiul poporu-

lui agricultor. Ea se deosebeste în mod esențial de produsele literare similare, apărute până acum în limba română, prin varietatea și cuprinsul ei, căci este cea dintâi carte de specialitate care ia concurența cu cele mai bune lucrări germane și franceze. Toate societățile literare naționale și Revistele de specialitate au recunoscut unanim valoarea ei.

Ea umple un mare gol în literatura română de specialitate și n'ar trebui să lipsească de pe masa nici unui agricultor practic, mare și mic, cum nici din Biblioteca școlară și ale Reuniunilor culturale și economice. Prețul, față cu sacrificiile făcute de autor în adunarea materialului și munca depusă, este moderat.

„Treizeci de ani de domnie ai Regelui Carol I. Cuvântări și acte. Vol. I. 1866—1880. Volumul I. 1881—1896. Edițiunea academiei Române. București 1897.

„Biblioteca Noastră“ de sub direcțiunea dlui Enea Hodoș profesor în Caransebeș apare în fiecare lună.

Numerele apărute până acum sunt: Nr. 1. S. Secula, „Realități și Visări“, novelete. — Nr. 2. Iosif Bălan, „Iancu de Hunyad“, cerc. istorică. — Nr. 3. și 4. G. Coșbuc, „Versuri și Proză“. — Nr. 5. Gr. Alexandrescu, „Fabule alese“. — Nr. 6. N. Macovișteanu, „Dela Sate“, piesă teatrală. — Nr. 7. Zotti Hodoș, „Intocmai!“ comedie. Nr. 8—9 O. G. Lecca, „Istoria Țiganilor“. Nr. 10 E. Hodoș, „Convorbiri pedagogice“. Nr. 11—12 E. Hodoș, „Cântece Bănățene“, cu un răspuns profesorului Dr. G. Weigand

Bibliografii: a apărut și se află de vânzare la administrația „Tribunei Poporului“ și la autor „Vieritul“ de Petru Vancu învățător în Măderat p. u. Pancota, cu prețul 60 cr. O carte foarte instructivă pentru economii ce se ocupă cu vieritul, pe care o recomandăm cu plăcere.

O prăvălie

de manufacturi, firmă veche și solidă, din un oraș al comitatului Sibiu, situată la piață, se vinde din mână liberă pe lângă condițiuni favorabile.

A se adresa la administrațiunea ziarului „Tribuna“ Sibiu

217 1—3

Deschidere de atelier.

Subsemnatul am onoare a aduce la cunoștința On. public, că mi-am deschis

atelier (lucrătoare)

în Brad, strada trenului Nr. 456 unde găsesc tot felul de vestminte pentru bărbați și copii, și diferite uniforme, cu prețurile cele mai ieftine posibile. Serveșc On. public exact și prompt.

Rugând On. public pentru binevoitorul sprigin semnez

Cu toată stima:

Alexandru Săbău
croitor

H-BRAD, strada Turnului #

219 1

Se primesc comande pentru următoarele lucrări:

Circulare și prețuri-curente

NOTE

Opuri și Broșuri

Strada Anlich Nr. 1.

Tipografia „Tribuna Poporului“ A. P. Barciuanu Arad

Prețuri foarte moderate.

Ori-ce comande se efectueșc prompt.

Strada Anlich Nr. 1.

Diferite tipărituri pentru bănci

PLICURI

Invitări, cărți de vizită, anușcieri funebreale